

* FÖRENINGEN FÖR
SVERIGES KULTURTIDSKRIFTER

Remissyttrande

Till Kulturdepartementet, 103 33 Stockholm

Angående:

ETT HÅLLBART MEDIESTÖD FÖR HELA LANDET
Ds 2022:14 (diarienummer Ku2022/01230)

Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter (FSK) begränsar vårt yttrande till de av remissens delar som direkt berör kulturtidskrifterna.

Vårt svar rör främst gränsdragningen mellan nyhetsmedier och tidskrifter och vi stödjer utredningens slutsats om att det behövs en ytterligare utredning kring stödet till tidskrifter och då särskilt kulturtidskrifter.

Vi kommenterar demokrativillkoret som vi inte ser som helt oproblematiskt. Vidare kommenterar vi också redaktionsstödet ensidiga inriktning på anställda. FSK ser det som självklart att ett redaktionsstöd även ska kunna användas för arvodering av frilansande medarbetare.

Angående vilka som ska omfattas av de framtida stödformerna

Den nu föreliggande Medieutredningens förslag om driftsstöd eller redaktionsstöd kommer inte att gälla tidskrifter. Utredningen föreslår att kravet på nyhetsförmedling betonas starkare i mediestödet (se kapitel 8) och också väsentligen riktas mot lokala och regionala medier (vita fläckar) vilket innebär att utrymmet för att ge stöd till tidskrifter snarare begränsas än vidgas. Man skriver: ”Skälet till detta är inte att tidskrifterna saknar betydelse för demokratin utan att press- och mediestödet redan har vidgats till allt fler mottagare och att tidningar berättigade till betydande stödbelopp är på väg in i systemet”.

Vi anser inte att motiveringen som ges är tillfredsställande. Tidskrifternas betydelse för det demokratiska samtalet erkänns, men sedan utesluts vi med hänvisning till att det skulle krävas ökade anslag. En sådan skrivning föregår på ett olyckligt sätt de beslut om vem ska få stöd som bör tas av bidragsgivande myndighet, vilken vid varje enskilt beslutstillfälle kan överblicka hur många som söker och vilka som söker.

Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter organiserar hundratalet svenska tidskrifter. En kulturtidskrift är enligt vår definition” ... en publikation som ger presentation, bevakning och fördjupning inom de skilda konstarnas områden samt/eller behandlar politiska, sociala eller ekonomiska samhällsfrågor. Viktiga funktioner hos kulturtidskrifter är att ge utrymme för analys, idédebatt och filosofiska samtal. En kulturtidskrift är periodiskt utgiven och kan publiceras i tryckt form eller digitalt.” De ämnen som tas upp i de svenska kulturtidskrifterna, såväl de som är medlemmar i FSK som de som inte är det, sträcker sig från politik och samhällsdebatt, via kulturhistoria till de sköna konsterna. Vi anser att många av kulturtidskrifterna fyller en viktig funktion som nyhetsspridare inom sina respektive intresseområden, men de står också för en fördjupning som har svårt att få plats i andra medier.

Som Medieutredningen formulerar det:

”Den tydligaste skillnaden är att tidskriften snarare ger fördjupning inom ett ofta lite snävare ämnesområde än de allmänna nyhetsmedierna som snarare ger bredd i sin nyhetsrapportering.”

Som vi i Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter ser det är denna fördjupning och eftertänksamhet allt viktigare i dagens snabba medieklimate. Vi är därför kritiska till den kraftiga betoning av nyheter som finns i den utredning som nu presenteras. Journalistik måste kunna vara så mycket mer än nyhetsbevakning, om vi ska ha ett vitalt demokratiskt samtal mellan välinformerade medborgare. Att journalistiskt ägna sig åt fördjupning inom ett eller fler ämnesområden bör inte diskvalificera en tidskrift från att ta del av ett mediestöd.

Utredningen konstaterar också att ”gränslinjen mellan tidningar och tidskrifter inte alls [är] lika skarp som tidigare”. Man beskriver bland annat (vissa) tidskrifters frekventa digitala uppdateringar som en gråzon. Det är ett korrekt och viktigt konstaterande som borde kunna få konsekvenser för hur man i framtiden förhåller sig till kulturtidskrifter.

I utredningen står vidare: ”Det finns också publikationer som läsarna nog uppfattar som tidskrifter som har en utgivningsfrekvens som stämmer överens med vad som krävs för att få driftsstöd eller redaktionsstöd enligt gällande regler. Visst mediestöd utgår också i dag till ett begränsat antal tidskrifter”. Här menar man framför allt utgivning som sker veckovis.

En del av Föreningen för Sveriges kulturtidskrifters medlemstidskrifter balanserar vad gäller utgivningsfrekvens och/eller innehåll redan idag på gränsen mellan att omfattas av den typ av stöd den föreliggande utredningen förordar och kulturtidskriftsstödet, som är en del av litteraturstödet och administreras av Statens kulturråd. Det gäller inte minst tidskrifter som skrivs på minoritetsspråk eller riktar sig till olika invandrargrupper. Det gäller också de tidskrifter som i digitala format uppdaterar sitt innehåll flera gånger i veckan.

Vi vill även tillägga att vissa kulturtidskrifter som vad utgivningsfrekvensen beträffar kvalificeras för driftsstöd inte får något sådant, av skälet att de innehållsligt betraktas som kulturtidskrifter. Tidskrifter kan också löpa risk för att hamna mellan stolarna och varken få driftsstöd eller kulturtidskriftsstöd, trots att de egentligen är kvalificerade för båda.

Vilken myndighet som står för handhavandet av stöden har en symbolisk men framför allt konkret betydelse då de två stöden innebär fundamentalt olika villkor. Det gäller såväl stödets storlek som hur de fördelas. Kulturtidskriftsstödet, som de senaste åren legat runt 22 miljoner kronor som fördelats mellan nittioåtta tidskrifter, ges ett år i taget och ingen tidskrift garanteras stödet längre än så. Detta ska jämföras med dagens presstöd: 2021 delade mediestödsnämnden ut drygt 678 miljoner kronor av vilka dryga 80 var till lokal journalistik. Sedan år 2021 kan stöd för lokal journalistik också beviljas över flera år, som mest tre år. Hittills har mediestödet också varit ett rättighetsstöd, dvs att den som uppfyller vissa kriterier beviljas stöd. I föreliggande utredning talas också om vikten av stödets förutsägbarhet, något som kulturtidskriftsstödet kritiserats för att inte ha, då bidragen grundas på en kvalitetsbedömning, som vissa uppfattar som godtycklig.

Här vill vi dock infläka att många av våra medlemstidskrifter ser det som önskvärt att kulturtidskriftsstödet fortsatt ligger under litteraturstödet och handhas av Statens kulturråd. Detta för att det avgränsar vilka som ska konkurrera om stödet och för att det tydligt markerar att vi verkar inom ett område som sällan eller aldrig kan, eller har som mål, att fungera på marknadens villkor.

Det är, trots detta, olyckligt att medieutredningen helt väljer att bortse från kulturtidskrifterna och deras villkor. Att stöd till olika mediaslag ska grundas på så fundamentalt olika villkor anser vi vara djupt orättvist och problematiskt för den mediala mångfalden och i förlängningen demokratin. Vi anser också att behovet av fördjupande journalistik snarare ökar än minskar och ser därför tunga skäl att kraftigt öka stöden till tidskrifter, detta oavsett vilken myndighet som administrerar ett eller två skilda stöd. I utredningens kapitel 12 behandlas också ”Frågan om utvidgning av mediestödet till tidskrifter”. Utredningens slutsats är att detta inte är lämpligt. I stället bör frågan om ett tidskriftsstöd utredas närmare, med grundinställningen att det bör handla om ett särskilt stöd just till tidskrifter.

Man konstaterar att ett tidskriftsstöd ”kräver sina särskilda anslag, och ett tidskriftsstöd måste vara selektivt på ett helt annat sätt än det allmänt inriktade mediestödet. Det kräver också en annan beslutsordning och sannolikt också en annan myndighetshemvist än mediestödet. En kommande

utredning skulle exempelvis kunna undersöka möjligheterna att bredda det stöd till kulturtidskrifter som administreras av Statens kulturråd.”

Vi ställer oss bakom detta krav på en kompletterande utredning om tidskrifternas (och då särskilt kulturtidskrifternas) villkor. Mot bakgrunden av hur parentetiskt kulturtidskrifterna behandlats i föreliggande utredning, vill vi med emfas understryka detta.

Inom vår organisation finns många olika typer av kulturtidskrifter med vitt skilda behov. Åsikterna om hur ett effektivt kulturtidskriftsstöd ska se ut är nästan lika många som antalet medlemmar. Här hänvisar vi till vår egen nyligen publicerade rapport, [Kulturtidskrifterna och synligheten i en tid av förändring](#) som bland annat behandlar denna fråga. Det är därför svårt för oss att ta direkt ställning i frågor som vilken myndighet som bäst förvaltar ett framtida kulturtidskriftsstöd. Samma sak gäller frågan om det skulle vara bra med ett mer förutsägbart stöd, som eventuellt skulle kunna garanteras under längre perioder än ett år.

Slutsats

Medieutredningens förslag lämnar kulturtidskrifterna utanför, men sätter samtidigt ljuset på att det finns ett behov av att utreda formerna för ett framtida kulturtidskriftsstöd. Vi skulle gärna se en förutsättningslös utredning kring ett förbättrat kulturtidskriftsstöd. Vi ser det också som rimligt att en del av våra medlemmar skulle kunna komma i åtnjutande av det framtida mediestödet, då vi anser att gränsen mellan nyhetsmedier, (kultur)tidskrifter och andra medier är delvis flytande och att den kommer att bli än otydligare i framtiden.

Angående demokrativillkoret

Medieutredningen föreslår i tredje paragrafen att de medier som omfattas av det föreslagna stödet ”... till sin primära uppgift [ska ha] att fortlöpande bedriva nyhetsförmedling av betydelse för demokratin, och ha ett redaktionellt innehåll bestående av regelbunden och allsidig nyhetsrapportering med ett brett utbud av ämnen och perspektiv, och granskning av för demokratin grundläggande skeenden”.

Vi i Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter anser att demokratikravet bör strykas. Alternativt bör det för att undvika godtycke i bedömningen av vem som kan få stöd förtydligas med vad som kan anses vara ”nyhetsförmedling av betydelse för demokratin”.

Vi är mycket medvetna om att det finns behov av gränsdragningar gentemot odemokratiska krafter, men anser att frågor av den arten i första hand ska styras av våra grundlagar så som de formuleras i yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen. Det här är en svår och komplicerad fråga och vi ställer oss delvis bakom utredningens resonemang om att det offentliga inte bör finansiera verksamhet som går emot statens värdegrund. Men mot bakgrund av vad som skett och kan ske i andra länder där demokratin snabbt kan sättas ur spel så anser vi att ett så här viktigt stöd bör skyddas av lagar med en stark inneboende tröghet.

Viktigt är också att det separat finns ett självständigt och starkt medieetiskt system, likt det som finns i dag med Journalistförbundet, Publicistklubben, SVT, SR, UR, TV4, TU och Sveriges Tidskrifter som huvudmän, där medierna själva gemensamt tar ansvar för det som publiceras. Dock bör, som utredningen föreslår, Mediestödsnämndens verksamhet vara åtskild från detta.

Slutsats

Vi anser att Medieutredningens förslag om ett demokrativillkor bör utgå alternativt förtydligas.

Angående redaktionsstödet föreslagna utformning

Som första kommentar anser vi att utredningens förslag om att stödet enbart ska gå till de medier som är i behov av ekonomiskt stöd är korrekt. Då det flera gånger påpekas att stödet kommer att ha begränsade resurser är det av yttersta vikt att det fördelas till dem som behöver det bäst. Stödets själva grunduppgift är, som vi ser det, att motverka marknadens negativa effekter och garantera en mångsidig rapportering. De medier som har möjlighet att bära sina egna kostnader bör därför göra det för att ge plats åt fler aktörer.

Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter har dock ett påpekande. Det redaktionella stödet föreslås ges till ”allmänna nyhetsmedier som har anställd personal motsvarande minst två årsarbetskrafter som arbetar

med journalistiska arbetsuppgifter.” För medier som riktar sig till nationella minoriteter föreslås det krävas minst en motsvarande årsarbetskraft.

I teorin kan man se detta som ett rimligt krav, men verkligheten ser ofta annorlunda ut. Många, särskilt mindre, redaktioner arbetar i stor utsträckning med frilansande medarbetare. Detta naturligtvis av ekonomiska skäl, men det ger framför allt en större bredd och styrka till det material man ger ut. Vår erfarenhet av mindre tidskrifter är att man särskilt under ett startskede i första hand anställer personal som får arbeta med en kombination av journalistisk och administrativ verksamhet. Att våga anställa personal, med det ansvar som det innebär, ligger ofta långt borta, men framför allt skulle medier med material producerat av endast en eller två journalister bli tämligen ointressanta i längden. Många högkvalitativa medier drivs helt av arvoderade redaktioner, med längre eller kortare kontrakt. Om tanken med mediestödet är att uppmuntra tillkomsten av nya medier så bör arvodering av frilansande journalister ingå i de beräknade redaktionella kostnaderna.

Slutsats

Vi i Föreningen för Sveriges Kulturtidskrifter anser att utredningens om att enbart ge stöd till medier med ett behov av ekonomiskt stöd är riktigt.

Vi anser också att det är viktigt att det redaktionella stödet kan ges även till medier utan anställd personal då många mediers verksamhet till största delen (eller ibland helt) står och faller med frilansande medarbetare.

Göteborg, Malmö och Stockholm, september 2022

Styrelsen för Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter